

6 עו. אמר רבי אלעזר, בשעה שהקדימו ישראל נעשה לנשמע יצתה בת קול ואמרה [להם] מי גילה לבני רז זה שמלאה"ש משתמשין בו דכתיב "ברכו ד' מלאכיו גבורי כח עושי דברו לשמוע בקול דברו", ברישא "עושי" והדר "לשמוע". כל דבר שאינו כטבע צריך הוא בתחילה הקשה ולימוד ואח"כ מתישרים אל עשייתו, אבל מה שההכנה הטבעית גמורה בו, אין צריך לימוד מוקדם, כ"א בתחילה האדם שט אל העשייה. ואם התוכן הטבעי איש לו עילוי והתעדנות, הרי הוא מתעדן מתעלה מתפתח ומקדש² ע"י עצמיות התפשטותה והתפארותה של הפעולה.

אע"פ שקיומה של תורה תלמודה והרחבתה הרי הוא דבר התלוי בכחירה, זה מה שנוגע להתענפותם של הפרטים אבל בעצמות מהות הפנימית, הצורתית של התורה, בין בלימודה, פירוש בקישור הגשמי עם צורתה, בין בעשייתה, כלומר בהצטיירות החיים כולם ע"י תיוויה, התורה היא טבעית עצמית לישראל. וכשם שאין מלאכי השרת, המוטבעים על אורח פעולתם המושכלת, שהיא היא עבודתם והשכלתם, צריכים לבא לידי לימוד מוקדם לפני הכשרת מפעלם, מפני שהטבעיות הרוחניות(ות שלהם היא מכשרתם לפעולתם התפקידית, וממילא מוסיפים הם כח עצמי ע"י הוצאתם מן הכח אל הפועל את

7 החבוי בתכונתם, ואותה החוספת הכאה מידי שיטת התפשטות פעולתם, הרי היא השמיעה הנוספת על העשייה, שהיא ההתגלות מה שיש בעצמיות כחם, כן נתגלה בישראל, ע"י התעלות קדושת מעמד הר סיני עצמיות טבעיות נשמחם, ואיך שכל התורה כולה איננה להם דבר של קנין העומר מבחורין, הצריך הקדמת לימוד וסיגול עד כדי הכשרתם אליה, אלא שהיא היא עצמיות טבע נשמחם, והם מוצאים עצמם מלאים עז לשרט לקיומה של תורה ממלא פנימיותם. ומה שהמקרים הגופניים גורמים שצריכים לימוד והתרגלות, זהו דבר חיצוני. ועצמיות ההקשבה ג"כ הולכת היא ומתגברת ע"י התגברותה של שפעת המעין הטבעי שכבשמתם שמחגלה ע"י העשייה הנובעת ממילוי פנימי.

וזאת היא דוגמא עליונה שאין בעולם האנושי משל לה, שימצא עם שלם בקרבו הכשר רוחני עליון מלא מקדושה פנימית בתוכיות טבע רוחניותו. זהו רז שמלאכי השרת משתמשים בו, שהם טבועים ברוחניותם, ועשייתם באה בלא הכשר של הקנאת לימוד חיצוני, ובהתגלותה במפעלם הרי היא מתגברת ועולה כמעין הנובע, "ברכו ד' מלאכיו גבורי כח עושי דברו לשמוע בקול דברו", ברישא "עושי" והדר "לשמוע".

למה צריך ללמוד גמרא?

10. חינוכי תורה

8 יחד עם זה, קיים עניין של קניין תורה לכלל-ישראל. לימוד תורה הוא מצוה דאורייתא⁹, מצוות המצוות, שבלעדה אין תורה כלל. לימוד תורה שייך לעם-ישראל בכללו, לכן יש צורך בסדר סיסטמטי של קניין תורה.

12. קבוצה ראשונה: שלילת עמ' הארצות

5 מתוך כך מגיעים לקבוצה הראשונה בתוך הבניין השלם, אשר על ידה התורה נקנית, ועניינה: שלילת עמ' הארצות בכלל-ישראל. היא כוללת ארבעה-חמישה עניינים: תלמוד, שמיעת האזן, עריכת הלב, כינת הלב ושכלות הלב. מן המקור האידיאלי של עסק בתורה לשמה נמשך סידור סיסטמטי והגיוני של קניין תורה. השכלול הלימודי אינו מתחיל בישיבה דווקא, אלא בלימוד הפשוט של כל אדם ואדם מישראל, המקיים מצוות תלמוד תורה. אחר-כך מתחילות להופיע בהדרגה מדרגות עליונות יותר.

13. [א] תלמוד

הדבר הראשון מהדברים השייכים לכל אדם מישראל הוא "תלמוד", והוא ההכנה הראשונה לשיבה. ברור שהכוונה היא לישיבה אמיתית בה לומדים תלמוד, ולא ישיבה שהיא אוניברסיטה. "תלמוד" הוא שם כללי הניתן לכל הקבוצה הרוחנית של 'ארבעה-חמישה דברים', השייכים לכל אדם. זהו תלמוד נמוך כללי ביותר, כמו בביתו שהבאנו מהלכות תלמוד תורה לרמב"ם. ענייני פשוט: יש ללמוד, להרבות לימוד, שינון ותורה. וזאת עצם המלאכה: "לעטוק בדברי תורה". קח גמרא ולמד.

32. אשרי המרבה בלימוד גמרא¹⁰

20 אם כן, כשאתה לומד גמרא, הלכה או אגדה, כשאתה שוקד בתורה ומתדבק בסוגית הגמרא, כשאתה מתעמק בשכלך, כפי מדת התפתחותך האינטלקטואלית השכלית והמוסרית, כשאתה זוכה להשתכלל יותר ויותר בהבנתך — אתה נפגש עם דבר ד', שגמשיך בתורה שבעל-פה. זה המוכן של לימוד גמרא. רק אנשים יחידים גאוני-גאונים מטפיקים להקיף בשלמות את כל הש"ס, את כל התורה שבעל-פה, את כל המרחב הגדול של התלמוד הבבלי והתלמוד הירושלמי, ביחודי הסוגיות בשכל והבנה, יחד עם לימוד ראשונים המצטרפים אליהן. אין זו מידת כל אחד ואחד. אבל אם אינך מסוגל להקיף את הכל, הינך תופס באיזו מידה חלק מסוים, ומצליח לברר אותו באמיתיות, בדעה ובשכל — ככל שאתה זוכה להתמלא ולהתפתח בבירורים השכליים המוסריים האלה — יותר ויותר אתה משלים את אישיותך המוסרית הרוחנית והיהודית. לימוד גמרא אינו רק על מנת להיות רב, אלא כדי להיות יהודי בריא. ככל שאתה מתקשר לתלמוד, יותר יש לך אחיזה בחיי עולם אשר נטע בתוכנו. במידה שאתה מצליח לתפוס, לקנות ולהכניס לתוכך במובן שכלי הכרחי הבנתי את דברי התלמוד, כך אישיותך הפנימית היהודית משתלמת. הגמרא היא "חיינו ואורך ימינו"¹¹. אשרי מי שמצליח להרבות בלימוד גמרא, לחטוף כמה שאפשר שנים של בריאות, שנים של חופש וחירות, שנים של שלמות כוחות ומחשבה והלב. אשרי מי שזוכה לשנים של קניין תורה על-ידי שיעורים ולימוד עם חברים. אשרי מי שמקיים: "אמת קנה"¹², בתוך הישיבה, מתגדל יותר ויותר, ומתוך כך גם נתון לאחרים, ומזכה את הרבים בכל מלאו רותב הארץ.

10. יחידות התורה

יתכן אדם בעל-ידיעות רבות ורחבות, אבל עדיין לא ברור ומחלט שיש לידיעתו אלו שייכות לאמיתיות נפשו. באורות התורה' מבורר באריכות שלימוד תורה אינו איסוף ידיעות יבשות אלא עיסוק בתורת חיים. לימוד של קודש אינו אגידות ידיעות אלא לימוד של חיוניות¹³. יש אנשים האומרים בזלזול: "זהו לימוד ברגשו". לא, חיוניות אינה רגש. רגש אינו אלא חלק קטן מן החיים. החיוניות כוללת את כל האדם החי. היא שלמות: 'עדיק באמונתו ויחיה'¹⁴, זהו הרבה יותר מרגש והרבה יותר משכל. שכל ורגש הם שני צדדים של האדם החי, אך הם לא הכל. הבריאות השלמה של אדם חי מופיעה כאשר כל כחות החיים שלו — ורגש, השכל, המרץ והרצון — מכוונים ל'י אלוהים חיים. כך צריך גם הלימוד להיות. בברכות התורה אנו אומרים: "חיי עולם נטע בתוכנו" — "היא תורה שבעל-פה"¹⁵. מה מובנו של הביטוי: "חיי עולם נטע בתוכנו"? צריך להתבונן באמת המוחלטת הזאת. אין נטיעתם של "חיי עולם" מתחילה בכל אחד מישראל באופן אינדיבידואלי, אלא בכלל-ישראל בכל דורותיו. כמובן, כל אחד מישראל הוא חלק של כלל-ישראל, ולכן שייך לחיי עולם הנטועים בתוכנו. וזם גילוי אלוהים חיים, שמופיע בדינמיקה החיה של דורות ישראל, הוא התורה שבעל-פה, הוא התורה שבתוכנו, בתוך כל נשמתינו וכל עצמותינו, ובה מתגלה נצח ישראל לכל הדורות.

באחד מן הספרים האלה מופיעה הגדרה של היהודי: 'יהודי התלמודי, שהוא מין מפלצת, שיש לעקרה מן העולם. נכון, היהודי האמיתי הוא היהודי התלמודי, הוא היהודי של חיוניות נשמת ישראל האמיתית.

22 חובת הלימוד והתלמוד מוטלת על כל אדם מישראל, ולא יתכן שיהיה ריקן ממנה. לכאורה פשוט, אבל באמת, לא כלייך פשוט. איך ללמוד? ראשית כל, בעריכת שפתים.

31. זרם של חיים¹⁶

אמנם היה צורך לכתוב את הדברים, אבל הגמרא אינה ספר רגיל, היא ספר חי, מלא חיוניות. אדם אחד העוסק ב'מדע הספרות' טען: מדוע מייגיעים כחות צעירים לשכת על הגמרא שהיא לביינינו, מבוך? לכאורה זה נכון, הגמרא נראית בלתי מסודרת, לעומת ספר 'משנה תורה' לרמב"ם שהוא מסודר. אלא שהגמרא היא המשך זרם חיים של ויכוחים ורעש, הלכה ואגדה. האם זרם חיים יכול להיות שקט? גם בתוכנו אין שקט, אלא פעילות בלתי-פוסקת במות, בלב ובמרצו הרם. כך גם הגמרא היא לביינינו של זרם חיים השופע על רבן ותלמידים, זרם של אמונה, זרם של חקר המשפט והצדק. ככל שאתה מתקשר ונאחז בורם החיים הנה, ככל שאתה מתמלא בחיוניות של תורה שבעל-פה, יותר אתה משתכלל ומבריא ביהדותך. "אשר האיש אשר... בתורת ד' הפצו, ובתורתו יתגה יזמם ויליה"¹⁷. ומתוך כך אשרינו בכל המדינה כולה, ואשרינו בקידוש השם לעיני כל אפסי ארץ.

למה הוציא
למה הוציא
140 - 90